ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Г-Н D. RUIZ-JARABO COLOMER
представено на 5 март 2009 година [1]

I — Въведение

1. Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier (Испания) сезира Съда с два преюдициални въпроса във връзка с тълкуването на Регламент (ЕО) № 1348/2000 на Съвета от 29 май 2000 година за връчване на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела в държавите членки [2]. Националната юрисдикция си поставя въпроси във връзка с общностното определение на съдържащото се в този регламент понятие „извънсъдебен документ“. Тези съмнения възникват по повод предаването на частни писма от нотариус в Juzgados de San Javier с оглед на тяхното връчване в Обединеното кралство.

2. По този начин Съдът има възможност да изясни редица важни правни проблеми. На първо място, спорът се отнася до допустимостта, доколкото запитващият съд твърди, че се произнася като последна инстанция по смисъла на член 68 ЕО. Комисията на Европейските общности не споделя тази гледна точка, така че Съдът ще трябва да се произнесе за първи път по прилагането на съдебната практика, възприета по дело Lyckeskog [3], при тълкуването на тази разпоредба. На второ място, ако бъде потвърдено, че запитващата юрисдикция се произнася като последна инстанция, остава да се изясни дали преюдициалният въпрос е допустим. Що се отнася до връчването на извънсъдебни документи извън съдебно производство, не става ясно дали съществува действителен спор. Ето защо следва да се анализира съдебната практика, възприета по дело Job Centre [4], като се съобрази с обстоятелствата по настоящото дело. На трето място, въпросът по същество е от значителен интерес, тъй като ще даде възможност на Съда да се произнесе по един от най-неоднозначните аспекти на Регламент № 1348/2000, а именно понятието „извънсъдебен документ“.

II — Фактите

3. На 23 октомври 2007 г. дружеството Roda Golf & Beach Resort SL (наричано понататък „Roda Golf“) със седалище в Сан Хавиер, Мурсия, заверява пред нотариус

1 — Език на оригиналния текст: испански.

2 — ОВ L 160, стр. 37; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 161.

3 — Решение от 4 юни 2002 г. по дело Lyckeskog (C-99/00, Recueil, стр. I-4839).

4 — Решение от 19 октомври 1995 г. по дело Job Centre (C-111/94, Recueil, стр. I-3361).

нотариална покана, като иска чрез съдебния секретариат на Juzgados de Primera Instancia e Instrucción de San Javier съгласно Регламент № 1348/2000 да бъдат връчени шестнадесет писма на получатели, установени в Обединеното кралство.

4. С тези писма получателите се уведомяват за развалянето на сключените с всеки от тях договори за покупко-продажба на недвижими имоти.

5. На 2 ноември същата година нотариусът се явява пред съдебния секретар на посочения по-горе Juzgado, за да му предаде екземпляр на нотариалната покана за връчване и оригиналите на шестнадесетте писма.

6. С постановено на 29 ноември 2007 г. разпореждане за извършване на процесуално-организационни действия секретарят на запитващата юрисдикция отказва да изпрати писмата, тъй като Регламент № 1348/2000 предвижда връчване на извънсъдебни документи в рамките на висящо съдебно производство, каквото в случая не е налице. Секретарят преценява, че конкретният случай не попада в приложното поле на посочения регламент и поради това не може да изпълни искането на Roda Golf.

7. На 13 декември 2007 г. Roda Golf сезира на основание член 224 от Гражданскопроцесуалния кодекс (Ley de Enjuiciamiento Civil) Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier с молба за преразглеждане на постановен акт. В рамките на това производство срещу постановеното от съдебния секретар разпореждане за извършване на процесуално-организационни действия съдът си поставя въпроси във връзка с тълкуването на Регламент № 1348/2000, което е от основно значение, за да се отговори на искането на Roda Golf; поради това той спира главното производство и сезира Съда с преюдициално запитване на основание член 68 ЕО във връзка с член 234 ЕО.

III — Правна уредба

A — *Общностна правна уредба*

8. Дял IV от Договора за ЕО дава право на институциите да прилагат политики, свързани със свободното движение на хора. За нуждите на настоящото преюдициално запитване следва да се посочат по-специално следните разпоредби:

„Член 65

Мерките в областта на съдебното сътрудничество по гражданскоправни въпроси с трансгранично значение, които трябва да бъдат приети в съответствие с член 67, доколкото са необходими за правилното функциониране на вътрешния пазар, включват между другото:

а) подобряване и опростяване:

— на системата за трансгранично обслужване на съдебните и извънсъдебните документи;

[…].

Член 68

1. Член 234 се прилага към настоящия дял при следните обстоятелства и условия: когато е възникнал въпрос, свързан с тълкуването на настоящия дял или с валидността, или тълкуването на актовете на институциите на Общността, основаващи се на настоящия дял, по висящо дело пред юрисдикция на държава членка, чиито решения не подлежат на обжалване в съответствие с националното право, тази юрисдикция, ако счете, че се нуждае от решение по въпроса, за да се произнесе, отправя искане до Съда на Европейските общности да се произнесе по него.

[…]“

9. Регламент № 1348/2000 урежда връчването в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански и търговски дела [5]. Съображения 2 и 6 от посочения регламент са полезни за тълкуването по настоящото дело, доколкото в тях се отбелязва, че „[п]равилното функциониране на вътрешния пазар изисква подобряване и ускоряване на връчването на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела от една от държавите членки в друга“. Това изискване предполага „прякото и бързо изпращане на съдебните и извънсъдебните документи между местни органи, които са определени от държавите членки“.

10. Независимо че Регламент № 1348/2000 се съсредоточава върху извънсъдебните документи, той не ги определя и не предвижда никакъв специален режим за тяхното връчване. Той им посвещава само една разпоредба, а именно член 16:

„Извънсъдебни документи могат да бъдат предадени за връчване в друга държава членка в съответствие с разпоредбите на настоящия регламент.“

5 — Посоченият регламент е отменен и заменен с Регламент (ЕО) № 1393/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 година относно връчване в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела (ОВ L 324, стр. 79). Същевременно внесените с новия текст промени са без значение за отговора на преюдициалния въпрос.

11. В приложение на член 17, буква б) от Регламент № 1348/2000 на 25 септември 2001 г. Комисията приема Решение за приемане на наръчник за приемащите агенции и справочник на документите, които подлежат на връчване [6], в чието приложение II се съдържа справочник на документите, макар и чисто примерен и неизчерпателен. В раздела за Испания се посочва, че „[щ]о се отнася до извънсъдебните документи, които подлежат на връчване, става въпрос за несъдебни документи, издадени от публични органи, които съгласно испанския закон са компетентни да извършват връчване“.

Б — *Национална правна уредба*

12. Гражданскопроцесуалният кодекс (Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil, наричан по-нататък „LEC“) [7] урежда в своите членове 223 и 224 режима, който е приложим по отношение на решенията на съдебния секретар на гражданска юрисдикция.

„Член 223. Разпореждания за извършване на процесуално-организационни действия

1. Съдебните секретари постановяват разпореждания за извършване на процесуално-организационни действия, които са необходими за законоустановения ход на производството.

2. Разпореждането за извършване на процесуално-организационни действия включва разпоредителна част, името на съдебния секретар, който го е постановил, датата и неговия подпис.

Член 224. Обжалване на разпорежданията за извършване на процесуално-организационни действия

1. Нищожни са разпорежданията за извършване на процесуално-организационни действия по въпроси, които законът изисква да бъдат разрешени с разпореждане на съдия, определение или решение.

2. Извън случаите, посочени в предходния параграф, разпорежданията за извършване на процесуално-организационни действия

6 — Решение 2001/781/ЕО на Комисията за приемане на наръчник за приемащите агенции и справочник на документите, които подлежат на връчване съгласно Регламент (ЕО) № 1348/2000 на Съвета за връчване на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела в държавите членки (ОВ L 298, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 4, стр. 3). Този акт е изменян два пъти: с Решение 2002/350/ЕО на Комисията от 3 април 2002 година (ОВ L 125, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 5, стр. 3) и с Решение 2007/500/ЕО на Комисията от 16 юли 2007 година (ОВ L 185, стр. 24); никое от измененията обаче не засяга настоящото дело.

7 — ВОЕ № 7 от 8 януари 2000 г.

могат да бъдат отменени по искане на увредената от тях страна, когато нарушават правна норма или уреждат въпроси, които съгласно този закон трябва да бъдат разрешени с разпореждане на съдия.

3. За разглеждането и произнасянето по жалбата по предходния параграф се прилагат правилата относно молбите за преразглеждане на постановен акт."

13. Съгласно изричните разпоредби на член 224, параграф 3 от LEC разпорежданията за извършване на процесуално-организационни действия се оспорват чрез подаване на молба за преразглеждане на постановен акт по реда на гражданското производство. По този начин обикновено се осъществява контролът върху редовността на разпорежданията за извършване на процесуално-организационни действия и на определенията на съда; той се урежда с членове 451—454 от LEC:

„Член 451. Актове, подлежащи на преразглеждане. Липса на суспензивно действие

Срещу подлежащите на преразглеждане разпореждания и определения, постановени от гражданска юрисдикция, може да бъде подадена молба за преразглеждане на постановен акт до същата юрисдикция; молбата няма суспензивно действие.

Член 452. Срокове, форма и недопустимост

Молбата за преразглеждане на постановен акт се подава в петдневен срок, като в нея се посочва нарушението, което според молителя опорочава подлежащия на преразглеждане акт.

Ако тези две условия не са изпълнени, молбата за преразглеждане на постановен акт се отхвърля като недопустима с определение, което не подлежи на обжалване.

Член 453. Изслушване на страните и постановяване на акта

1. Ако молбата за преразглеждане на постановен акт се приеме за допустима, останалите страни разполагат с общия петдневен срок за нейното оспорване, в случай че намерят това за уместно.

2. Сезираната юрисдикция се произнася с определение в петдневен срок от изтичането на определения за оспорване на молбата срок, независимо дали са представени писмени съображения.

Член 454. Необжалваемост на определението, постановено в производство по молба за преразглеждане на постановен акт

Освен в случаите, в които е възможно обжалване на отказа да се изпрати жалбата на по-горния съд, определението, постановено в производство по молба за преразглеждане на постановен акт, не подлежи на обжалване, което не изключва възможността при евентуално обжалване на окончателното решение отново да бъде повдигнат въпросът, предмет на посочената молба.“

14. Съгласно член 455 от LEC определенията на Juzgados de Primera Instancia подлежат на обжалване, при условие че са „окончателни“ или ако „това е изрично предвидено в закона“.

15. Накрая, според член 207 от LEC „окончателни са актовете, с които се приключва първоинстанционното производство, както и актовете, които са постановени по жалби срещу посочените актове“.

16. Правната уредба на съдържащите нотариално удостоверяване документи се определя с нееднократно изменяния Правилник за нотариусите от 1944 г.[8] Режимът на документите за връчване и нотариалните покани се определя в членове 202—206 от посочения правилник, както следва:

„Член 202

Чрез документите за връчване лицето, поискало извършването на нотариално действие, изпраща информация или решение до друго лице; нотариалните покани са предназначени и да приканят получателя им да възприеме определено поведение.

Освен ако не е налице правна норма в обратен смисъл, нотариусът има пълната свобода да извърши връчването на документи и покани чрез изпращане на екземпляра на нотариалната покана за връчване, копието или писмото до получателя с препоръчана пратка с обратна разписка.

Извън случаите, в които се използва посочената в предходния параграф процедура, нотариусът се явява лично на адреса на лицето или на мястото за връчване на документ или на нотариална покана в съответствие с дадените от молителя указания,

8 — Постановление от 2 юни, с което се приема окончателният текст на Правилника за нотариусите и нотариалната дейност (Reglamento de la Organización y Régimen del Notariado — BOE № 189 от 7 юли 1944 г.).

като обявява качеството си на нотариус и основанието за присъствието си. Ако лицето, на което следва да се връчат съответните документи или покани, отсъства, екземплярът за връчване може да бъде предаден на лице, което присъства на мястото и може да удостовери своята самоличност. Ако няма лице, на което да се връчат съответните документи или покани, това обстоятелство се отбелязва. В този случай, ако сградата има портиер, документът или поканата се предава на него.

Връчването се осъществява чрез предаване на екземпляр, който нотариусът следва да е подписал най-малкото с фамилното си име и който съдържа буквалния текст на документа за връчване или на нотариалната покана, като се посочва правото на отговор на получателя и срокът за упражняване на това право в съответствие с член 204.

[…]

Член 203

Ако съответното лице [или] неговият представител […] откаже да приеме екземпляра за връчване или чрез действия или бездействия пречи на връчването, това обстоятелство се отбелязва и връчването се счита за извършено. Отбелязва се и всяко обстоятелство, което възпрепятства нотариуса да предаде екземпляра; в такъв случай се действа по реда, предвиден в шеста алинея от член 202.

Член 204

Лицето, на което следва да се връчат съответните документи или покани, има право да възрази пред нотариуса, като изложи възраженията си върху самия документ, без обаче да може да прави чрез тях други искания или уведомления, за които е необходим отделен документ.

[…]

Член 206

Връчванията на документи или нотариални покани, предвидени от закони или подзаконови актове, които не уточняват условията или правилата за тях, се извършват според определената в предходните членове процедура. Ако обаче подобни норми създават специална уредба или предвиждат по-различни условия или правила във връзка с адреса, мястото, лицата, спрямо които следват да бъдат извършени тези действия и т.н., се прилагат тези норми, а не член 202 и сл. от този правилник.“

IV — Преюдициалните въпроси

17. С определение от 3 януари 2008 г. Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier отправя към Съда прею-

дициален въпрос за тълкуване на основание член 68 ЕО във връзка с член 234 ЕО. След като накратко отбелязва, че предвидените в тези разпоредби условия са изпълнени (а именно, че решението на запитващата юрисдикция е необжалваемо), той отправя към Съда следните въпроси:

„1. Попада ли в приложното поле на Регламент № 1348/2000 на Съвета връчването между частни лица чрез използването на материални средства и персонал на юрисдикциите от Европейския съюз и чрез използването на европейската правна уредба на изцяло извънсъдебни документи, без да е започнало съдебно производство?

2. Попада ли в приложното поле на Регламент № 1348/2000 само съдебното сътрудничество между държавите членки в рамките на висящо съдебно производство [член 61, буква в) ЕО, член 67, параграф 1 ЕО и член 65 ЕО, както и съображение 6 от Регламент № 1348/2000]?“

18. Актът за преюдициално запитване е внесен в секретариата на Съда на 14 януари 2008 г. Roda Golf, латвийското, унгарското, полското, словашкото, чешкото, испанското, гръцкото, германското и италианското правителство, както и Комисията, представят становища в предвидения в член 23 ЕО от Статута на Съда срок.

19. Въпреки практическото въздействие, което настоящото дело може да окаже върху националната организация на правораздаването, нито посочените държави, нито Комисията или молителят в главното производство искат провеждане на съдебно заседание в предвидения за тази цел срок, поради което делото е готово за изготвянето на настоящото заключение още от 13 ноември 2008 г.

V — Допустимост

20. Според Комисията Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier не е компетентен да отправя преюдициално запитване по член 68 ЕО, тъй като не е юрисдикция от последна инстанция и между страните няма спор. Нито едно от представилите становища правителства не взема отношение по този въпрос, докато Roda Golf излага различни аргументи за обосноваване на допустимостта. Тъй като се касае за деликатен въпрос във връзка с член 68 ЕО, ще анализирам подробно двете посочени по-горе възражения едно по едно.

A — *Първо възражение за недопустимост: член 68 ЕО и понятие за орган, чиито решения не подлежат на обжалване*

21. По настоящото дело от Съда се иска да разгледа въведеното с член 68 ЕО ограничение само юрисдикциите, чиито решения

са необжалваеми, да могат да отправят преюдициални запитвания във връзка с дял IV от Договора за ЕО и основаните на него вторични актове. Преди да приложа тази разпоредба към конкретния случай, смятам за уместно да разгледам произхода на тази мярка и основанията за нейното приемане от държавите членки, като изтъкна ограниченията и недостатъците, следващи от това наложено на съдебния диалог ограничение.

1. Произход и обосновка на член 68 ЕО

22. Създаването на пространство на свобода, сигурност и правосъдие заедно с всички свързани с това предимства изисква съществено адаптиране на традиционните правни инструменти. Свободното движение на хора на територията на Съюза представлява предизвикателство за интеграционния проект, тъй като движението на хора води и до преместване на сферата на техните жизнени интереси. Например с разпоредбите на достиженията на правото от Шенген плахо се пристъпва към взаимно признаване в наказателната област [9]; налага се съобразяване на разпоредбите относно условията за пребиваване, за да се държи сметка за неудобствата, понасяни от граждани на трети страни, правно обвързани с гражданите на Общността [10]. Също така благодарение на съдебното и полицейско сътрудничество по наказателноправни въпроси съвместните операции на органи от различни държави отбелязват безпрецедентно за европейската история нарастване [11].

23. В този контекст държавите членки се отнасят сдържано към въздействието на този процес върху съдебната архитектура на Съюза. По време на подготвителната работа преди подписването на Договора от Амстердам председателството на Съвета изразява безпокойство, че големият брой преюдициални въпроси би могъл да претовари с работа Съда и да затрудни както неговата дейност, така и тази на запитващите национални юрисдикции. Поради това председателството предлага да бъдат проучени някои алтернативи на ролята на Съда [12].

24. Обсъжданията в рамките на Съвета водят до приемането на днешния член 68 ЕО, добавен след предприетите

9 — Член 54 от Конвенцията за прилагане на Шенгенското споразумение от 14 юни 1985 година между правителствата на държавите от Икономическия съюз Бенелюкс, Федерална република Германия и Френската република за постепенно премахване на контрола по техните общи граници (ОВ L 239, 2000 г., стр. 19; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 177) утвърждава в наказателната област принципа ne bis in idem, а свързаната с този принцип съдебна практика допринася за укрепването на взаимното признаване на съдебните решения от наказателен характер.

10 — Възникналите в тази област сериозни проблеми предизвикват обрат в съдебната практика. Вж. Решение от 25 юли 2008 г. по дело Metock и др. (C-127/08, Сборник, стр. I-6241).

11 — Най-емблематичният символ за интензивността на този обмен представлява Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3), което става основание за постановяването на много важни решения като Решение от 3 май 2007 г. по дело Advocaten voor de Wereld (C-303/05, Сборник, стр. I-3633, точка 28).

12 — Обща рамка за проект за ревизиране на Договорите, коментар към член G. Справка за текста може да се направи в Revue Trimestrielle de Droit Européen. No 1, 33, 1997, p. 187. Относно произхода на разпоредбата вж. Albors-Llorens A. Changes in the Jurisdiction of the European Court of Justice under the Treaty of Amsterdam. — Common Market Law Review, No 35, 1998, p. 1273—1276; Langrish, S. The Treaty of Amsterdam: Selected Highlights. — 23 European Law Review, 1998, p. 8, и Labayle, H., Le Traité d'Amsterdam. Un espace de liberté, de sécurité et de justice.— Revue Trimestrielle de Droit Européen, No 33, 1997, p. 873—874.

с Договора от Амстердам реформи. Този член дава възможност на юрисдикциите на държавите членки да прибягват към член 234 ЕО във връзка с разпоредбите на дял IV от Договора за ЕО и на основаващи се на този дял актове от вторичното право при някои особени условия, измежду които ограничаване на правото на отправяне на преюдициално запитване до националните юрисдикции, чиито решения не подлежат на обжалване.

25. Член 68 ЕО обхваща така наречените преюдициални производства „с особена скорост“ и прави разграничение в отклонение от традиционната монолитност и единност на системата на общностните производства и в противовес на становището на Съда, който в своя доклад от 1995 г. относно някои аспекти на прилагането на Договора за Европейския съюз [13] отхвърля всякакво ограничение на възможността за националните юрисдикции да поставят преюдициални въпроси. Според Съда подобно ограничение би накърнило единността и съгласуваността на общностното право [14].

26. Настоятелността на държавите членки довежда до промяна в режима на преюдициалните запитвания, въпреки че едва ли е възможно да се сбъднат опасенията от порой от въпроси, тъй като член 35 ЕС, който освен в Испания може да бъде използван от всички съдилища на държавите, направили предвидената в неговия параграф 2 декларация [15], няма опустошителни последици. Обратно, неотдавна приетото за разглеждане по реда на спешното производство преюдициално запитване е очевиден знак за волята на Съда да решава в много кратки срокове свързаните с пространството на свобода, сигурност и правосъдие дела, без да се долавя някакво особено безпокойство от евентуален порой от въпроси [16].

27. Член 68 ЕО следва да се тълкува в съзвучие с основното право на ефективна съдебна защита. Разпоредбите, които ограничават възможностите за сезиране на Съда с преюдициални въпроси, следва да се тълкуват стеснително. Недостатъците на ограниченията, които член 68 ЕО налага на националния съд, имат практически последици, които следва да бъдат изложени във връзка с приложението им към делото, по което отправя въпрос Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier.

13 — Доклад на Съда от май 1995 г.

14 — Това безпокойство намира ясен израз в точка 11 от посочения доклад „Ограничаването на възможността за сезиране на Съда би довело до поставяне под въпрос на еднаквото прилагане и тълкуване на общностното право в целия Съюз и по този начин може да лиши частноправните субекти от ефективна съдебна защита и да засегне единността на съдебната практика. […] Системата за преюдициални запитвания представлява истинската опора на функционирането на вътрешния пазар, тъй като е от основна важност за запазването на общностния характер на установеното с Договорите право и за осигуряването при всякакви обстоятелства на едни и същи последици на това право във всички държави членки. […] Една от основните задачи на Съда е по-специално да осигури подобно еднакво тълкуване и той я изпълнява именно като дава отговор на поставените от националните съдилища въпроси“.

15 — Тези държави членки с изключение на Кралство Испания са разрешили на своите юрисдикции да отправят преюдициални запитвания по член 35 ЕС. Независимо че положението с декларациите остава непроменено, в Интернет може да се направи справка с един много полезен документ на генерална дирекция „Библиотека, изследвания и документация“ на Съда на следния адрес: http://curia.europa.eu/fr/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/art35.pdf.

16 — Освен безспорните рискове за съгласуваността и единността на съдебната практика (без да говорим за накърняването на основните процесуални гаранции като свързаните с прозрачността), новото спешно преюдициално производство, въведено на 15 януари 2008 г. (ОВ L 24, стр. 39) и уредено в член 104 б от Процедурния правилник на Съда, също би могло да засегне капацитета на действие на Съда, ако един ден се получи огромно натрупване на запитвания. Въпреки тези рискове нищо не успява да спре защитниците на това ново производство.

2. Стеснителното тълкуване на ограниченията, наложени с член 68 ЕО върху съдебния диалог

28. Всяко изключение от дадено правило следва да се тълкува стриктно. Специалните форми на преюдициално запитване съгласно член 68 ЕО се отклоняват от общата разпоредба на член 234 ЕО и следователно трябва да се тълкуват с умереност. До този резултат обаче се достига не само с помощта на херменевтични критерии.

29. Достъпът до правосъдие е основен стълб на западната правна култура. Като провъзгласява: „To no one will we sell, to no one will we deny or delay right or justice", Магна Харта от 1215 г.[17] отразява една аксиома, действала в Европа и впоследствие залегнала в Европейската конвенция за правата на човека[18], в Хартата на основните права на Европейския съюз[19] и в съдебната практика на Съда[20]. Така общите принципи на общностното право включват правото на ефективна съдебна защита, чрез което се обезпечава достъпът до правосъдието. В някои държави членки като Федерална република Германия и Кралство Испания в съдържанието на това основно право се включва и преюдициалното запитване по член 234 ЕО[21]. Настоящото запитване е от решаващо значение за опазването на процесуалните гаранции за лицата както на общностно, така и на национално равнище[22]. Достъпът до правосъдие предполага не само започването на съдебно производство, но и воденето на това производство от компетентната юрисдикция. Освен това преюдициалният въпрос конкретизира в процесуален план изискванията за еднаквост и съгласуваност на общностното право, така че всяка национална юрисдикция трябва да може да поиска помощ от Съда[23]. Това основно право се обезценява от всяка пречка, съществуваща за националния съд, който иска да отправи преюдициално запитване. Ето защо може да се заключи, че произтичащите от член 68 ЕО ограничения могат да бъдат смекчени, ако тази разпоредба се тълкува в светлината на принципа за ефективна правна защита[24].

30. Съществуват и институционални съображения, които подкрепят стеснителното тълкуване на член 68 ЕО. Най-важното от тях е, че единствено Съдът е компетентен да преценява валидността на общностните актове. Възможността само юрисдикциите, действащи като

17 — Magna Carta Libertatum, глава 40. Във връзка с развитието на ценността, залегнала в основата на достъпа до правосъдие, вж. Zuckerman, A., Zuckerman on Civil Procedure. Rules and Procedures, Sweet & Maxwell, London, 2006. p. 59—64.

18 — Член 6 от Конвенцията.

19 — Член 47 от Хартата.

20 — Решение от 15 май 1986 г. по дело Johnston (222/84, Recueil, стр. 1651, точки 18 и 19); Решение от 15 октомври 1987 г. по дело Heylens и др. (222/86, Recueil, стр. 4097, точка 14), Решение от 27 ноември 2001 г. по дело Комисия/Австрия (C-424/99, Recueil, стр. I-9285, точка 45), Решение от 25 юли 2002 г. по дело Unión de Pequeños Agricultores/Съвет (C-50/00 P, Recueil, стр. I-6677, точка 39) и Решение от 19 юни 2003 г. по дело Eribrand (C-467/01, Recueil, стр. I-6471, точка 61).

21 — Решение на Bundesverfassungsgericht от 9 януари 2001 г. и Решение на Tribunal Constitucional 58/2004 от 19 април 2004 г. За интересни коментари по тези решения вж. Arndt, F., The German Federal Constitutional Court at the Intersection of National and European Law: Two Recent Decisions — German Law Journal, No 11, 2001 и Alonso García, R., Comentario a la sentencia 58/2004.— Common Market Law Review, No 42, 2005.

22 — Martín Rodríguez, P., La cuestión prejudicial como garantía constitucional: a vueltas con la relevancia constitucional de derecho comunitario.— Revista Española de DerechoConstitucional, No 72, 2004 и Azpitarte Sánchez, M., El Tribunal Constitucional ante el control del derecho comunitario derivado, Civitas, Madrid, 2002.

23 — Решение от 16 декември 2008 г. по дело Cartesio (C-210/06, Сборник, стр. I-9641, точки 96 и 97).

24 — Този критерий, приложен към член 68 ЕО, е защитен от Baquero Cruz, J., El Auto Dem'Yanenko: expulsión de ciudadanos de terceros Estados y TJCE — Revista Española de Derecho Comunitario Europeo, No 19, 2004, p. 944 sq.

последна инстанция, да отправят преюдициалните запитвания лишава нисшестоящите юрисдикции от възможността да поискат от Съда да постанови решения, установяващи невалидността на общностни актове, каквито решения според Договора се приемат от Съда [25]. Това положение принуждава съдилищата, чиито решения подлежат на обжалване, да прилагат норма, която смятат за невалидна, или още по-лошо, да си присвояват правомощието за осъществяване на отрицателния контрол за валидност, който принадлежи единствено на Съда. Ето защо едно прекалено стриктно тълкуване на понятието за последна инстанция би увеличило риска от раздробяване на контрола за валидност на общностните разпоредби.

31. При тези условия не е учудващо, че възникват инициативи за отмяна на член 68 ЕО като например предприетата от Комисията през 2006 г. за премахване на особените условия на тази разпоредба в името на еднаквостта, ефективната правна защита и ефикасното функциониране на общностното правосъдие [26]. Макар тази инициатива да не се увенчава с успех, твърденията на Комисията са достатъчно красноречиви, доколкото тя заявява, че член 68 ЕО „противоречи на принципа за процесуална икономия“ [27], „води до ненужно разхищение на ресурсите на националните юрисдикции“ [28] и дори че не е съгласуван „с останалата част от Договора“ [29]. Държавите членки също не виждат пречка за премахването на специфичните изисквания за преюдициални запитвания по член 68 ЕО при изготвянето на проекта за договор за създаването на конституция за Европа или на Договора от Лисабон, чиито разпоредби вече предвиждат само един режим на преюдициалните запитвания.

32. В обобщение, ограничаването на правото да се сезира Съдът с преюдициални запитвания само до юрисдикциите от последна инстанция следва да се тълкува стеснително. Влизането в сила на член 68 ЕО е прецедент, чието съответствие с духа на член 234 ЕО е съмнително поради аномалиите, които той въвежда както в динамиката на тази разпоредба, така и в съдебната архитектура на Общността. Както писа неотдавна Pierre Pescatore, механизмът на член 234 ЕО представлява „свещена част от европейското правно наследство“ [30]. Към всички изменения, засягащи този крайъгълен камък за функционирането на вътрешния пазар [31], трябва да се пристъпва изключително предпазливо, тъй като европейският съдебен модел в много голяма степен се основава на успеха на преюдициалното производство. Не е учудващо тогава, че защитниците на алтернативни модели се

25 — Решение от 22 октомври 1987 г. по дело Foto-Frost (314/85, Recueil, стр. 4199, точка 20).

26 — Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и Съда на Европейските общности от 28 юни 2006 г. за адаптиране на разпоредбите на дял IV от Договора за създаване на Европейската общност относно компетентността на Съда на ЕО с оглед на осигуряването на по-ефективна правна защита (COM/2006/0346). Този силно критичен към член 68 ЕО документ контрастира с позицията, защитавана от неговия автор в конкретния случай. Ако, както твърди Комисията, посочената разпоредба възпрепятства достъпа до правосъдие, не разбирам защо тя така пламенно подкрепя тезата за недопустимостта на преюдициалното запитване, още повече че както се вижда от прегледа по същество на делото, тази институция отстоява едно максималистично схващане на Регламент № 1348/2000, което показва очевидния интерес на настоящото дело за страните по спора, но също и за приложимия правен режим към изграждането на свобода, сигурност и правосъдие.

27 — Пак там, точка 6.

28 — Пак там.

29 — Пак там, точка 7.

30 — Pescatore, P., Preliminary Rulings — Evolution of the System, 50th Anniversary of the Court of Justice of the European Communities. Conference on Cooperation between the Court of Justice and the National Courts, Office des publications, Luxembourg, 2003, p. 29.

31 — Заемам този израз от председателя Lecourt, който го използва в Le rôle unificateur du juge dans la Communauté, Études de droit des Communautés Européennes, Mélanges offerts à Pierre-Henri Teitgen, Pedone, Paris, 1984, p. 227.

отдалечават от общностната традиция, позовавайки се на член 68 ЕО [32]. Дори да е назрял моментът за промяна във взаимоотношенията на сътрудничество между Съда и националните юрисдикции, може би реформа като тази на член 68 ЕО не е най-подходящият начин за това.

33. Като се има предвид, че Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier се намира на най-ниското ниво в системата на гражданските съдилища в Испания, уместно е да се определи дали последната инстанция по смисъла на член 68 ЕО е тази, която се намира на върха на националната организация на правораздаването, или тази, която постановява окончателно решение съгласно установените вътрешни правила за обжалване. С други думи, следва да се прецени, както Съдът прави в Решение по дело Lyckeskog [33] във връзка с член 234 ЕО, дали е уместно да се следва органичната теория или теорията за конкретния спор. Посоченото решение избира втората и с това подкрепя блестящото заключение на генералния адвокат Tizzano, който изтъква прогресивното развитие на съдебната практика в тази област [34] . В точка 15 от посоченото решение Съдът установява, че целите за съгласуваност и еднаквост са постигнати, „когато това задължение за отправяне на преюдициално запитване обвързва […] върховните съдилища […], *както и всяка национална юрисдикция, чиито решения не подлежат на съдебно обжалване* […]“.

34. Отговорът на тази дилема според мен се открива както в изложените по-горе доводи, така и в практиката на Съда. След като тълкуването на член 68 ЕО трябва да е в съответствие с принципа за ефективна правна защита, то трябва да се опитаме да го съобразим с изискванията на този принцип [35]. Тази идея е изразена напълно логично в посоченото по-горе Решение по дело Lyckeskog, тъй като дава възможност да се увеличи броят на органите, които имат право да отправят преюдициални въпроси, независимо от мястото им в йерархията на националната съдебна власт. Този подход е правилен и когато преюдициалният въпрос се основава на член 68 ЕО.

35. Също така виждам съвпадение между моето предложение и съдебната практика в областта на съдебното сътрудничество

32 — Komárek, J., In the court(s) we trust? On the need for hierarchy and differentiation in the preliminary ruling procedure.— European Law Review, No 32, 2007, p. 486 sq., предлага по-различен модел на общностно правосъдие, който съчетава разграничаване и йерархия, като се основава на ограниченията в член 68 ЕО.

33 — Решение по дело Lyckeskog, посочено по-горе.

34 — Точки 32—38 от заключението на генералния адвокат Tizzano по посоченото по-горе дело Lyckeskog. Това развитие започва с историческите Решения от 15 юли 1964 г. по дело Costa (6/64, Recueil, стр. 1141) и от 24 май 1977 г. по дело Hoffmann-La Roche (107/76, Recueil, стр. 957). Независимо че става въпрос за любопитна подробност, не мога да не посоча погрешния цитат, включен в Решение по дело Lyckeskog, когато се позовава на посоченото по-горе Решение по дело Costa и по този начин обосновава теорията за конкретния спор с Решение от 27 март 1963 г. по дело Da Costa и др. (28/62—30/62, Recueil, стр. 59). Без съмнение има очевидна прилика в имената на страните по двете дела, но ако не греша, макар посоченото по-горе Решение по дело Da Costa да въвежда доктрината за ясния акт, то не допринася особено много за разрешаването на обсъждания в Решение по дело Lyckeskog въпрос.

35 — Такова е становището и на огромното мнозинство от авторите в правната теория. Ще цитирам Alonso García, R., El juez español y el Derecho comunitario, Tirant lo Blanch, Valencia, 2003, p. 228 заради неговото красноречие: „Ако възможността да се сезира Съдът на ЕО с преюдициален въпрос за тълкуване или валидност бъде изключена за юрисдикциите, чиито решения подлежат на обжалване, тълкуването на посочената формулировка в съответствие с абстрактната или с органичната теория би могло да доведе до тежки грешки не само при тълкуването, но и при прилагането на дял IV от Договора за ЕО, доколкото така ще се създаде възможност за националните юрисдикции да обявяват за невалидни общностни норми, като техните решения биха били неотменими, ако те са постановени от нисшестоящи юрисдикции, които се произнасят като последна или като единствена инстанция“. Вж. също Cheneviere, C., L'article 68 CE — Rapide survol d'un renvoi préjudiciel mal compris.— Cahiers de Droit Européen, No 40, 2004, p. 569—572; Girerd, P., L'article 68 CE: un renvoi préjudiciel d'interprétation et d'application incertaines. — Revue Trimestrielle de Droit Européen, No 35 (2), 1999, p. 243 и Valle Gálvez, A., Las nuevas competencias del Tribunal de Justicia de las CCEE tras el Tratado de Ámsterdam.— Noticias de la Unión Europea, 2000, No 186, p. 29.

по граждански и търговски дела. В Решение по дело Danmarks Rederiforening [36] се преценява като допустимо запитването, основано на Протокола относно тълкуването от Съда на Брюкселската конвенция [37], който ограничава преюдициалните запитвания от Дания само до Højesteret (Върховен съд), докато запитването във връзка с конкретния спор е отправено от Arbejdsret (Трудов съд), който се произнася като последна инстанция. В точка 16 от това решение се подчертава, че буквалното тълкуване на протокола „би довело до положение, при което в Дания въпросите, свързани с тълкуването на Брюкселската конвенция и възникнали в рамките на дело като това по главното производство, в никакъв случай не могат да бъдат предмет на преюдициално запитване“. Така преюдициалният въпрос бива допуснат и теорията за конкретния спор намира приложение на сходна, макар и не идентична почва като тази на член 68 ЕО [38].

36. С оглед на тези съображения съм склонен да смятам, че когато посочва юрисдикциите, чиито решения не подлежат на обжалване, член 68 ЕО има предвид както върховните юрисдикции, така и всички национални юрисдикции, чиито решения не могат да бъдат обжалвани.

37. Следователно, макар и да не се намира на върха на националната правораздавателна пирамида, Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier има право да постави преюдициален въпрос по член 68 ЕО, когато решенията му не подлежат на обжалване. Остава само да се определи на основата на испанските процесуални норми дали частноправните субекти могат да обжалват актовете на този правораздавателен орган.

3. Системата за обжалване пред испанските граждански юрисдикции

38. В определението на Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier се подчертава неговата компетентност да разглежда жалби срещу постановено от съдебния секретар на тази юрисдикция разпореждане за извършване на процесуално-организационни действия; срещу такова разпореждане може да бъде подадена молба за преразглеждане на постановен акт (член 224 от LEC), която, макар да е предвидена по принцип с оглед на оспорването на определения и разпореждания на съдия (член 451 от LEC), по силата на закона се прилага и за оспорване на разпорежданията за извършване на процесуално-организационни действия.

39. Според член 455 от LEC окончателните определения подлежат на обжалване. Този способ за защита се прилага и за определенията по молби за преразглеждане на постановен акт.

36 — Решение от 5 февруари 2004 г. по дело DFDS Torline (C-18/02, Recueil, стр. I-1417).

37 — Протокол от 3 юни 1971 г. относно тълкуването от Съда на Брюкселска конвенция от 27 септември 1968 г. относно компетентността и изпълнението на съдебните решения по граждански и търговски дела (ОВ. L 204, 1975 г., стр. 28; консолидиран текст в ОВ C 27, 1998 г., стр. 28).

38 — Това дело всъщност не попада в приложното поле на член 68 ЕО, тъй като Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74), макар и вече в сила към момента на преюдициалното запитване, не е приложим на датска територия, където се прилага само Брюкселската конвенция, която посоченият регламент „приобщава към общностното право“ в другите държави членки.

40. Обикновената молба за преразглеждане на постановен акт, която LEC определя като общ способ за защита срещу разпорежданията на съдия и определенията [39], представлява обжалване без деволутивен ефект, средство за самоконтрол, чрез което произнеслият първоначалното решение съдия проверява и, ако прецени за уместно, отменя това решение [40]. Молбата за преразглеждане на разпореждане за извършване на процесуално-организационни действия има съвсем друго значение, тъй като е насочена срещу акт на нисшестоящ орган и е подадена пред висшестоящ орган; по този начин разпореждането, постановено от съдебен секретар, се контролира от самия правораздавателен орган. Доколкото между двата органа съществува йерархична връзка, член 451 от LEC предоставя на правния субект способ за защита, макар и с определени особености в сравнение с обикновената молба за преразглеждане на постановен акт [41].

41. Тази разлика обяснява наличието на противоречия в националната съдебна практика. Комисията се позовава на различни определения, с които нисшестоящите юрисдикции допускат обжалването на определения по молби за преразглеждане на разпореждания за извършване на процесуално-организационни действия [42]. Този аспект обаче остава неясен, тъй като съществува съдебна практика в обратния смисъл [43], както и доктринален спор [44], който по-скоро отрича всякаква възможност за обжалване на тези определения по разпореждания за извършване на процесуално-организационни действия. Този процесуален дебат без съмнение произтича и от факта, че LEC е неотдавнашен текст, чиито разпоредби предстои да бъдат уточнявани посредством съдебната практика на испанския Tribunal Supremo. Така или иначе, към днешна дата националното процесуално право не посочва ясно дали е възможно да се обжалва решение като разглеждането понастоящем от Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier.

42. При това положение следва да се вземат под внимание два елемента.

43. На първо място, необходимо е да се изтъкне убеждението на запитващия съд, че се произнася като последна инстанция. На трето място в частта „От правна страна“ от акта за преюдициално запитване се посочва, че се прилага член 454 от LEC, „което означава, че решението за приемане или отхвърляне на искането за съдебно сътрудничество трябва да се разглежда като необжалваемо“. Полемиката между испанските съдилища във връзка с LEC следва да бъде разрешена от най-висшата правораздавателна инстанция на Кралство Испания и в никакъв случай не от Съда, който би се

39 — Член 451—454 от LEC.

40 — Armenta Deu, T., Lecciones de Derecho Procesal Civil, 3 éd., Marcial Pons, Madrid, 2007, p. 239—241 и Díez-Picazo, I. и de la Oliva Santos, A., Derecho Procesal Civil. El proceso de declaración, Ramón Areces, Madrid, 2004, p. 251—252.

41 — Всъщност преди LEC от 2000 г. решенията на съдебните секретари се обжалват чрез способ за защита, наречен „ревизионна жалба“. В настоящата редакция на член 224 от LEC са запазени следи от старата терминология, като в заглавието му се препраща към *„ревизирането* на разпорежданията за извършване на процесуално-организационни действия“ (курсивът е мой). Така се установява, че използването на молбата за преразглеждане на постановен акт, за да се оспорят тези разпореждания, е нетипичен способ, който изобщо не се вписва в системата на обжалване без деволутивен ефект.

42 — Определение на Audiencia Provincial de Castellón от 26 юни 2006 г. и Определение на Audiencia Provincial de Cáceres от 24 януари 2006 г.

43 — Определение на Audiencia Provincial de Madrid от 25 януари 2005 г.

44 — Aguilera Morales, M., Resoluciones judiciales y diligencias de ordenación. — Tribunales de justicia: Revista española de derecho procesal, No 3, 2000, p. 277, и Bonet Navarro, A., Los recursos en el proceso civil, La Ley, Madrid, 2000, p. 88.

поставил в позицията на испански граждански съд, ако тълкува член 454 от LEC и вземе страна в дискусия, която следва да се води от съдилищата на тази държава членка [45]. Ако запитващият съд е сигурен в своето качество на правораздавателен орган от последна инстанция, Съдът би трябвало да се довери на този орган, който иска от него критерии за тълкуване на общностното право.

44. На второ място, в съответствие с точки 28—37 от настоящото заключение в случай на съмнение следва да се избере най-благоприятният за преюдициално запитване подход. Следователно в настоящия спор има само един възможен изход от неясната в испанската процесуална система: признаване на компетентността на запитващата юрисдикция.

4. Извод

45. Поради всички тези причини и като се има предвид, че член 68 ЕО не изисква юрисдикцията да е на върха на организационната структура на съдебната власт в съответната държава членка и че след като разгледа конкретния случай, Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier ще се произнесе окончателно, първото повдигнато от Комисията възражение за недопустимост следва да се отхвърли.

Б — *Второто възражение за недопустимост: съществуването на спор по главното производство*

46. Остава да се изясни дали запитващата юрисдикция изпълнява друго основно условие за отправянето на преюдициално запитване. Този път, за разлика от предходната точка, изискването произтича от съдебната практика, според която въпросът следва да бъде повдигнат в рамките на спор. Според Съда „националните юрисдикции могат да сезират Съда [с преюдициално запитване] само ако пред тях има висящ спор и ако те трябва да постановят решение в рамките на производство, което трябва да завърши с произнасяне на решение с правораздавателен характер“ [46]. Според Комисията Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier трябва да се произнесе в рамките на производство, което не е състезателно и в което той не упражнява правораздавателна компетентност. Поради това тя иска преюдициалният въпрос да бъде обявен за недопустим.

47. Освен това е очевидно, че развитите от Съда във връзка с член 234 ЕО основания за недопустимост се прилагат и към преюдициалните запитвания по член 68 ЕО. Текстът на тази разпоредба, която пред-

45 — Съдът е компетентен да тълкува общностното право, а националният съд е компетентен да определя и тълкува приложимото национално право. Това разграничение, основано на спазването на процесуалната автономия на националните съдилища, е дълбоко вкоренено в практиката на Съда (Решение от 30 април 1974 г. по дело Sacchi (155/73, Recueil, стр. 409), Решение от 20 май 1976 г. по дело Mazzalai (111/75, Recueil, стр. 657), Решение от 8 ноември 1990 г. по дело Gmurzynska-Bscher (C-231/89, Recueil, стр. I-4003) и Решение от 11 септември 2008 г. по дело UGT-Rioja и др. (C-428/06—C-430/06, Сборник, стр. I-6747).

46 — Определение от 18 юни 1980 г. по дело Borker (138/80, Recueil, стр. 1975) и Определение от 5 март 1986 г. по дело Greis Unterweger (318/85, Recueil, стр. 955, точка 4), вж. също Решение от 19 октомври 1995 г. по дело Job Centre (C-111/94, Recueil, стр. I-3361, точка 9).

вижда, че член 234 ЕО „се прилага към настоящия дял [IV]“, потвърждава пълната приложимост на режима на преюдициалните въпроси и на съответстващата съдебна практика, като единствените резерви са посочените в същия този член 68 ЕО [47]. Следователно с оглед на прилагането на практиката на Съда по отношение на основанията за допустимост в рамките на дял IV ЕО следва да се анализират някои решения.

1. Изискване за наличие на спор

48. Макар и успехът на преюдициалното запитване да се дължи главно на широката формулировка, избрана от държавите учредителки при съставянето на член 234 ЕО, неговият текст допуска някои ограничения за сезирането на Съда с преюдициално запитване; най-съществените условия са: запитването да е отправено от „юрисдикция“ [48], актът за преюдициално запитване да бъде мотивиран [49], въпросите да не са хипотетични или фиктивни [50] и, което ме интересува тук, да е налице спор [51].

49. Съществува тясна и специфична връзка между първото и последното от тези условия. Понятието „юрисдикция“ очертава ограничителна линия за участниците в европейския съдебен диалог; последният е достъпен само и единствено за органите, притежаващи правораздавателни функции. В Решение по дело Vaassen-Göbbels [52] строго са определени критериите, на които следва да отговаря един орган, за да изпълнява подобни задачи. В моето заключение по дело De Coster [53] предлагам да се върнем към тази съдебна практика, чието неотдавнашно развитие предизвика голяма правна несигурност. На настоящия етап Съдът изглежда по-склонен да ограничи диалога само до истинските юрисдикции. Най-новите решения свидетелстват за въвеждане на по-строг контрол в съответствие с първоначалната посока на Решение по дело Vaassen-Göbbels, който по някои дела само е смекчен в името на ефективната правна защита [54].

50. Понятието „юрисдикция“ е тясно свързано с понятието „спор“, тъй като за да се установи дали даден орган правораздава по смисъла на критериите, възприети по дело Vaassen-Göbbels, е необходимо да съществува конфликт между страни. Въпреки тази връзка двата критерия са различни един от друг и Съдът с право ги разглежда поотделно.

51. Дори даден орган да е част от структурата на съдебната власт в определена държава, той невинаги упражнява правораздавателни правомощия. Първото

47 — Съдът прилага своята практика по отношение на преюдициалните въпроси по член 35 ЕС, като посочва, че: „по подобие на член 234 ЕО, член 35 ЕС подчинява сезирането на Съда с преюдициално запитване на условието националната юрисдикция да „счита, че е необходимо решение по този въпрос, за да може да се произнесе““, така че практиката на Съда относно допустимостта на поставените преюдициални въпроси на основание член 234 ЕО е по принцип приложима към преюдициалните запитвания, отправени до Съда на основание член 35 ЕС (Решение от 16 юни 2005 г. по дело Pupino (C-105/03, Recueil, стр. I-5285, точка 29). Не изключвам възможността Съдът един ден да уточни този критерий, след като, осмелявам се да посоча, в решението се признава, че традиционните критерии за допустимост „по принцип“ са приложими.

48 — Решение от 30 юни 1966 г. по дело Vaassen-Göbbels (61/65, Recueil, стр. 377).

49 — Решение от 26 януари 1993 г. по дело Telemarsicabruzzo и др. (C-320/90—C-322/90, Recueil, стр. I-393, точка 6).

50 — Решение от 16 декември 1981 г. по дело Foglia (244/80, Recueil, стр. 3045, точки 18 и 20).

51 — Посоченото по-горе Решение по дело Job Centre.

52 — Решение, посочено по-горе.

53 — Заключение от 28 юни 2001 г. към Решение от 29 ноември 2001 г. по дело De Coster (C-17/00, Recueil, стр. I-9445).

54 — Решение от 30 май 2002 г. по дело Schmid (C-516/99, Recueil, стр. I-4573, точка 34) и Решение от 31 май 2005 г. по дело Syfait и др. (C-53/03, Recueil, стр. I-4609, точки 31—35).

условие се отнася до *субектите* на този преюдициален диалог, а второто — до изпълняваните от всеки от двамата участници *функции*. Поради това едното от възприетите от Съда основания за допустимост е обвързано с естеството на органа, а другото — с изпълняваните от този орган задачи. С други думи, дори да има качеството на юрисдикция, даден орган невинаги упражнява правораздавателна дейност. Това са различни аспекти, които според мен с право са разглеждани по различен начин.

52. Поведението на Съда е логично. Преюдициалното производство представлява сътрудничество между съдилища за постигането на единно разрешение, което позволява да се реши конкретното дело, като същевременно се запази съгласуваността на общностното право. Следователно тук се касае за конструктивна връзка *между съдилища*, а не *между спорове*, с което се обяснява и проявената от Съда прецизност при определянето на понятието за юрисдикция; същевременно след като определя участниците в това сътрудничество, той проявява много по-голяма гъвкавост. Обратното поведение би довело до донякъде абсурдни резултати: например признаването на качеството на юрисдикция на органи, които не са съдебни, би намалило до степен на нейното изчезване важността на условието за наличие на спор; при обратната хипотеза обаче резултатът би бил също така обезпокоителен, тъй като един квазисъдебен орган трудно би могъл да изпълнява съдебни функции и следователно никога не би могъл да разполага с необходимата компетентност, за да отправи преюдициален въпрос.

53. Необходимо е да се вземат под внимание и съображенията, свързани със съдебната политика, тъй като обменът на гледни точки между Съда и националните юрисдикции следва да помогне на последните да упражняват впоследствие традиционните правомощия на правораздавателен орган като постановяване на обезпечителни мерки, изпълнение на решения или опазване на процесуалните гаранции. Съдилищата запазват същите правомощия, когато действат в рамките на производства, които не са изцяло състезателни, или когато изпълняват функции, които имат и административен характер. За да може националният съд като съд, който прилага общностното право, да постановява и да налага изпълнение на своето решение в светлината на европейските норми, наличието на спор следва грижливо да се проверява.

2. Състезателният характер и естеството на правораздавателната функция: две страни на едно и също условие

54. Макар в конкретния случай запитващият съд действително да е част от испанската съдебна власт, има основания за съмнение в състезателния характер на производството и в правораздавателния характер на решението на този орган. Независимо че тези два елемента традиционно се преплитат и при кумулативното им съществуване е изпълнено условието за наличие на спор, те представляват различни аспекти, които се разглеждат отделно в съдебната практика.

55. Така Съдът не преценява състезателния характер като изключително важен за неговото сезиране с преюдициално запитване от национална юрисдикция [55]. След като сътрудничеството *между съдилища* е потвърдено, националната юрисдикция разполага с широко право на преценка относно отправянето на преюдициалното си запитване. Тази позиция е утвърждавана многократно с уточнението, че „изискването за състезателно производство не е абсолютен критерий“ [56].

56. По посоченото по-горе дело De Coster изтъквам липсата на конкретно изпълнение на условието за състезателен характер [57]. Съдът не обявява системно за недопустими всички преюдициални запитвания, отправяни във връзка с главно производство, в което участва само една страна. Същевременно съдебната практика поставя три условия, които трябва да бъдат изпълнени, за да е налице състезателно производство: на първо място, достатъчно е частноправен субект да се позове на определено право и да сезира съда; на второ място, трябва да са уточнени фактическите и правни обстоятелства, на които се основава искът; на трето място, националният съд следва да упражнява своята правораздавателна компетентност при пълно спазване на процесуалните гаранции. Третото условие се съдържа в член 6 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и в практиката на Европейския съд по правата на човека. След като тези условия бъдат установени и надлежно доказани, макар и не в строг ред, пред Съда, принципът за състезателност се приема за спазен за целите на член 234 ЕО.

57. Подобна динамика е налице и във връзка с естеството на правораздавателната функция. В Решение по дело Job Centre [58] се прокарва идеята, че националната юрисдикция следва да изпълнява чисто съдебни функции. Тази доктрина впоследствие е потвърдена, но за да се разбере истинският смисъл, е необходимо да се държи сметка за процесуалния контекст на всеки спор. Така в посоченото по-горе дело Job Centre Tribunale civile e penale di Milano (Италия) разглежда искане за одобряване на учредителния акт на търговско дружество в рамките на охранително производство. Доколкото от този съд се иска да постанови решение за вписване в регистъра, Съдът обявява, че в случая не е налице правораздавателна дейност. Този критерий се приема за неизпълнен и в Решение по дело Salzmann [59], в което Bezirksgericht (Австрия) сезира Съда с преюдициално запитване в качеството си на орган, отговарящ за воденето на имотния регистър. Същото заключение се прави и в Решение по дело HSB-Wohnbau [60], в което Amtsgericht Heidelberg (Германия) отговаря за воденето на търговския регистър.

58. Съдът обаче приема преюдициални запитвания като това на председателя на Tribunale di Torino (Италия), отправено в рамките на съкратено производство,

55 — С Решение от 14 декември 1971 г. по дело Politi (43/71, Recueil, стр. 1039) за първи път се смекчава изискването за наличие на състезателно производство. В Решение от 21 февруари 1974 г. по дело Birra Dreher (162/73, Recueil, стр. 201) се използват по-гъвкави критерии, за да не се приеме, че преюдициалното запитване до Съда не е обвързано със състезателния характер на производството, по което е отправено преюдициалното запитване от националния съд.

56 — Решение от 21 март 2000 г. по дело Gabalfrisa и др. (C-110/98—C-147/98, Recueil, стр. I-1577, точка 37) и Решение по дело De Coster, посочено по-горе (точка 14).

57 — Заключение, посочено по-горе (точки 29—38).

58 — Решение, посочено по-горе.

59 — Решение от 15 май 2003 г. по дело Salzmann (C-300/01, Recueil, стр. I-4899).

60 — Решение от 10 юли 2001 г. по дело HSB-Wohnbau (C-86/00, Recueil, стр. I-5353).

в което няма спор между страните, а решението се взема с „decreto“ [61]. Упражнява правораздавателна функция и италианският pretore, когато съвместява функциите на съдия-следовател и на прокурор, какъвто е случаят по дела X и Pretore di Salò [62]. Съдът също така отчита факта, че макар формално да се взема от политически орган, решението по същество се постановява от правораздавателен орган. Такъв е случаят по дело Garofalo [63], по което от Съда се иска да определи дали Consiglio di Stato (Италия) е спазил член 234 ЕО, като в рамките на производство по реда на извънредните способи за отмяна е издал становище, възпроизведено впоследствие във формално прието от президента на Италианската република решение. Освен това консултативната функция на някои юрисдикции, които не постановяват задължителни актове, е преценена като достатъчна, за да могат те да отправят преюдициални запитвания, в съответствие със съдебната практика по дело Österreichischer Gewerkschaftsbund [64] и по дело Felix Swoboda [65]. Неотдавна в своето второ решение, постановено в рамките на спешно преюдициално производство, Съдът приема по дело Santesteban Goicoechea [66] преюдициално запитване от следствен състав на френски апелативен съд. Според Conseil d'État (Франция) тези органи упражняват административни правомощия, когато, както в главното производство по посоченото дело, издават становище по искания за екстрадиция. Съдът съсредоточава своя преглед върху обвързващия характер на решенията на тези органи, без да се спира специално на неправораздавателния характер на техните решения [67].

59. Освен това с посоченото по-горе Решение по дело Job Centre се въвежда особено изключение за случаите, в които критериите за упражняване на правораздавателна функция не са изпълнени; така, след като в решението се отхвърля компетентността на Tribunale civile e penale di Milano (Италия) на основание, че тя е чисто административна, се добавя, че „само когато лицето, оправомощено от националното право да иска одобрение, обжалва отказа да се уважи това искане, сезираната юрисдикция може да се разглежда като упражняваща функция с правораздавателен характер по смисъла на член [234 ЕО], която има за предмет отмяната на акт, накърняващ право на жалбоподателя“ [68]. Това изменение в съдебната практика има достойна цел, тъй като, когато преюдициално запитване, отправено по квазисъдебно дело, бъде прието за недопустимо, съществува риск системата за обжалване на решенията на съдебния орган да притежава също толкова нетипични характеристики и в такъв случай преюдициалното запитване никога да не стигне до Съда, независимо от неговата важност за спора и за съгласуваността на общностното право.

60. Съдът прилага това изключение по дело Cartesio [69]; касае се за преюдициален въпрос, поставен от Szegedi Ítél□tábla (Унгария) в производство по обжалване на постановен от търговски съд отказ за регистрация. Докато на първа инстанция производството не е състезателно и не

61 — Решение по дело Politi, посочено по-горе.

62 — Решение от 5 май 1977 г. по дело Pretore di Cento (110/76, Recueil, стр. 851) и Решение от 11 юни 1987 г. по дело Pretore di Salò/X (14/86, Recueil, стр. 2545, точка 7).

63 — Решение от 16 октомври 1997 г. по дело Garofalo и др. (C-69/96—C-79/96, Recueil, стр. I-5603, точки 19—26).

64 — Решение от 30 ноември 2000 г. по дело Österreichischer Gewerkschaftsbund (C-195/98, Recueil, стр. I-10497, точки 24—30).

65 — Решение от 14 ноември 2002 г. по дело Felix Swoboda (C-411/00, Recueil, стр. I-10567, точки 25—27).

66 — Решение от 12 август 2008 г. по дело Santesteban Goicoechea (C-296/08 PPU, Сборник, стр. I-6307).

67 — Пак там, точка 36.

68 — Решение по дело Job Centre, посочено по-горе (точка 11).

69 — Решение по дело Cartesio, посочено по-горе (точки 58—60).

приключва с решение със съдебен характер, Съдът преценява, че независимо от особеностите на производството, на етапа на обжалване са налице необходимите условия за прилагане на изключението, предвидено в посоченото по-горе Решение по дело Job Centre. Следва да се посочи, че в двете инстанции производствата протичат пред различни юрисдикции, които прилагат специфични процедури и пред които като страна се явява само дружеството Cartesio. Независимо от това, за да отговори на повдигнатите в главното производство въпроси, Съдът признава компетентността на апелативната юрисдикция да отправи преюдициално запитване.

3. Съдебната практика, приложена към настоящия случай

61. От определението за преюдициално запитване и от приложимото към главното производство национално законодателство следва, че Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier е сезиран с молба за преразглеждане на разпореждане за извършване на процесуално-организационни действия, с което неговият съдебен секретар отхвърля искане за връчване на извънсъдебни документи. Необходимо е да се определи дали преюдициалното запитване е допустимо в светлината на два отделни аспекта: от една страна, състезателният характер на производството, и от друга страна, правораздавателният характер на евентуалното решение на запитващия орган.

а) Принципът за състезателност в конкретния случай

62. Молбата за преразглеждане на постановен акт е подадена от Roda Golf срещу решение на съдебен секретар, с което се отказва да се приложи Регламент № 1348/2000 и което пряко засяга правната сфера на това дружество. Целта на посочения регламент е да се ускори изпращането и връчването на съдебни и извънсъдебни документи, така че да се опазят свободите и правата на лицата, които имат право или задължение да връчват определени документи. Следователно Roda Golf има пряк интерес от подаването на молба за преразглеждане на постановен акт.

63. Освен това в рамките на молбата за преразглеждане на постановен акт запитващата юрисдикция се произнася само по нарушението на „правна норма“ (член 224, параграф 2 от LEC). С решението по тази молба се потвърждава или отхвърля една правна теза. Ето защо сезираният съд се произнася по дело, чийто предмет е предварително очертан в изготвената от Roda Golf молба.

64. Накрая, гражданското законодателство предвижда възможност за подаване на молба за преразглеждане на разпореждания на съдия, определения и по изключение, на разпореждания за извършване на процесуално-организационни действия. Такава молба се подчинява на общите правила относно обжалването, както и на принципите в основата на ефективната съдебна защита [70]. Запитващата юрисдикция трябва да следи за спазването на всички процесуални гаранции, предоставени на Roda Golf в производствата пред испанските граждански съдилища.

70 — Díez-Picazo, I. и la Oliva Santos, A. op. cit.

65. Следователно главното производство притежава състезателен характер за целите на преюдициалното запитване.

б) Правораздавателният характер на правомощията, упражнявани от запитващия орган в конкретния случай

66. Към момента на постановяване на спорното разпореждане за извършване на процесуално-организационни действия секретарят на запитващата юрисдикция не действа като юрисдикция. Задачите, изпълнявани от лицата, които подпомагат дейността на съда, не превръщат тези лица в правораздавателен орган. Впрочем именно затова техните решения подлежат на обжалване пред висшестоящия орган съгласно член 224 от LEC. Освен това би било налице противоречие със съдебната практика по дело Job Centre, ако преюдициалното запитване произтича от спор с единствен предмет предвиденото от Регламент № 1348/2000 връчване на документи, тъй като целта на въведените с този текст способи е да се контролира правилното протичане на гражданското производство, а не производствата като такива.

67. Същевременно в конкретния случай е възможно да се приложи предвиденото в Решение по дело Job Centre изключение, според което преюдициалното запитване е допустимо, когато въпросът се постави в рамките на евентуално обжалване, независимо че първоначалната компетентност няма правораздавателен характер. Както посочих, предвид органа, който пръв се произнася по молбата, и предвид предмета на спора, в главното производство запитващата юрисдикция не действа в правораздавателен контекст. Независимо от това, като отправя преюдициално запитване в производство по молба за преразглеждане на постановен акт, запитващият орган упражнява „функция с правораздавателен характер с предмет отмяната на акт, накърняващ право на жалбоподателя“ [71].

68. Както вече отбелязах, молбата за преразглеждане на постановен акт е способ, който съгласно испанското гражданско законодателство е от категорията на жалбите без деволутивен ефект, тъй като по молбата се произнася същият орган, който е приел обжалвания акт. Молбата се урежда от специални норми, но също и от общите разпоредби на LEC. Този аргумент намира подкрепа във факта, че, както посочвам в точки 62—64 от настоящото заключение, този способ за защита може да се използва, ако е налице пряк интерес, предметът на делото е ясно определен и са спазени всички процедурни гаранции.

69. Оттук установявам правораздавателния характер на упражняваната компетентност за целите на преюдициалното запитване.

71 — Решение по дело Job Centre, посочено по-горе (точка 11).

4. Извод

70. Като се имат предвид обясненията погоре, които доказват състезателния характер на главното производство и правораздавателния характер на упражняваната от запитващия орган функция, предлагам на Съда да отхвърли второто повдигнато от Комисията възражение за недопустимост.

VI — Преюдициалното запитване

71. Регламент № 1348/2000 е предназначен да подобри вътрешния пазар, доколкото ефективността и бързината на връчването на съдебни и извънсъдебни документи допринасят за укрепването на целите от договорите. Тази инициатива не е нова, тъй като още от 60-те години в рамките на Хагската конференция в тази област е приета конвенция, ратифицирана от повечето от държавите — членки на Съюза [72]. Договорът от Амстердам възпрепятства влизането в сила на Конвенцията относно връчването на документи, приета по силата на предишния член К.3 ЕС [73], съдържанието на която в крайна сметка е включено в Регламента, чието тълкуване днес се иска от Съда.

72. Както личи от самото му заглавие, Регламент № 1348/2000 се отнася до връчването на съдебни и извънсъдебни документи, макар и само по граждански или търговски дела. Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier иска точно определение на понятието „извънсъдебен документ“, като се пита дали тази квалификация може да се приложи към нотариална покана, чрез която се връчват шестнадесет писма, съдържащи изявление за разваляне на договори за покупко-продажба.

73. Писмените становища, представени по настоящото производство, следват две ясно разграничени и същевременно понякога преплитащи се линии. От една страна, две държави твърдят, че извънсъдебни документи могат да бъдат връчвани съгласно Регламент № 1348/2000 само ако има образувано съдебно производство. Тъй като в случая, разглеждан от запитващата юрисдикция, още не е започнато обикновено установително производство, на Съда се предлага да ограничи връчването на тези документи до случаи, в които е *налице висящо производство*, като се преценява, че по този начин поставеният от испанската юрисдикция въпрос може да бъде разрешен. От друга страна, преобладаващата група държави твърди също като Комисията и молителя в главното производство, че Регламент № 1348/2000 обхваща връчването на извънсъдебни документи, дори когато все още не е започнато съдебно производство, като тези страни основават своите твърдения на член 16 от посочения регламент, който се отнася до този вид документи.

74. Запитващият съд отправя два въпроса и тази двойственост намира израз в тезите, защитавани от участниците в производството. Налице е очевидна връзка между двата въпроса, независимо че те са отделни един от друг. Ето защо приканвам Съда да

72 — Хагска конвенция от 15 ноември 1965 година за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела. От базите данни на Хагската конференция по международно частно право става ясно, че единствените страни от ЕС, които до днес не са я ратифицирали, са Република Австрия и Република Малта.

73 — Конвенция, съставена на основание член К.3 от Договора за Европейския съюз, за връчване в държавите — членки на Европейския съюз, на съдебни и извънсъдебни документи по граждански и търговски дела, подписана на 26 май 1997 г. (ОВ C 261, стр. 2; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 11, стр. 207).

действа по същия начин, първо, като разгледа въпроса дали Регламент № 1348/2000 позволява връчването на извънсъдебни документи, когато не е образувано съдебно производство, и второ, като даде автентично тълкуване на понятието „извънсъдебен документ“, което, за разлика от понятието за съдебни документи, не е определено в посочения регламент.

А — *Процесуалният контекст на извънсъдебните документи и необходимостта от спор*

75. Кралство Испания и Словашката република настоятелно подчертават, че извънсъдебните документи, дори когато спадат към контекст, различен от съдебния, се уреждат от Регламент № 1348/2000, ако тяхното връчване е необходимо в рамките на съдебно производство. Такова заключение може да се направи от обичайно упражняваните от даден съд функции според традициите на държавите членки, както и от буквалното тълкуване на съображенията на посочения регламент.

76. В съображение 6 от Регламент № 1348/2000, което се отнася до „[е]фективността и бързината на съдебното производство по граждански дела“, се подчертава, че изпращането на съдебните и извънсъдебните документи следва да се извършва „пряко и бързо“. От това следва, че целта на посочения регламент е да усъвършенства процедурите с трансграничен характер. Ето защо приложното поле на този регламент било ограничено до връчването на извънсъдебни документи в рамките на висящ спор пред национална юрисдикция.

77. Неприемлива е тезата на Комисията, според която извънсъдебният документ става съдебен от момента, в който бъде представен в съдебно производство [74]. В рамките на дадено производство може да се наложи прибягване към Регламент № 1348/2000, например за да се връчат съдържащи нотариално удостоверяване документи или взети от органите на определено дружество решения, които няма да се превърнат в съдебни документи само поради това че са приложени към преписката, по която юрисдикцията трябва да се произнесе. Същевременно Комисията е по-убедителна, когато посочва, че толкова съществено ограничение на приложното поле на Регламент № 1348/2000 би трябвало да присъства в неговия текст. Разширителното тълкуване на определено съображение може би не е най-добрият начин да се подсили позицията на Кралство Испания и на Словашката република, особено когато са налице други, по-убедителни доводи, подкрепящи обратната гледна точка.

78. Член 65 ЕО е правното основание на Регламент № 1348/2000. Според тази разпоредба като актове на вторичното право могат да се приемат „[м]ерки[…] в областта на съдебното сътрудничество по гражданскоправни въпроси с трансгранично значение“, при условие че допри-

74 — Точка 45 от становището на Комисията.

насят „за правилното функциониране на вътрешния пазар“. Този член се отнася до връчването на съдебни и извънсъдебни документи, но с нищо не подкрепя тезите, според които е необходимо наличие на висящ спор. Обратно, Регламент № 1348/2000 залага на гъвкавостта, бързината, ефективността и безпрепятственото движение на съдебни и извънсъдебни документи, без изобщо да изисква те да са част от съдебна преписка. Съображение 6 от посочения регламент може да е изготвено, за да припомня особено голямата важност на бързото изпращане на документите в хода на съдебните производства, без да придобива изключителен характер в други случаи [75].

79. Също така приетият от Комисията справочник на документите, който не претендира за изчерпателност, но добре илюстрира многообразието на съществуващите във всяка от държавите членки документи, насърчава широкото тълкуване на приложното поле на Регламент № 1348/2000. Той например определя като извънсъдебни белгийските, германските и унгарските документи, съдържащи нотариално удостоверяване. Португалската република представя изчерпателен списък на частни правни документи като документи за прехвърляне на вземания, за оставка на управител на дружество или за концентрация на предприятия. Според Обединеното кралство извънсъдебни са „правните документи за връчване във връзка с всяко несъдебно гражданско или търговско дело“. Най-забележителният пример обаче идва от Република Австрия, където се приемат за извънсъдебни „документите, изготвени с цел обезпечаване и упражняване на права в гражданската или в търговската сфера, или за защита срещу такива права, *но извън гражданските съдебни производства*“ [76].

80. От горното следва, че извънсъдебните документи по Регламент № 1348/2000 не се ограничават до приложените към съдебна преписка, а включват и тези, които следва да бъдат връчени независимо дали е образувано или не съдебно производство. Признавам, че прибързаният прочит рискува да доведе до злоупотреби, които биха могли да надхвърлят капацитета на управление на националните юрисдикции. Това опасение обаче не може да бъде основание за ограничаване на приложното поле на Регламент № 1348/2000. То следва да бъде взето под внимание при определянето на понятието за извънсъдебен документ, което сега ще разгледам.

Б — *„Извънсъдебният документ“ по смисъла на Регламент № 1348/2000*

81. Всички държави, взели участие в преюдициалното производство, смятат, че националният законодател следва да определи понятието „извънсъдебен документ“ по смисъла на член 16 от Регламент № 1348/2000. Докато някои от тях като Република Латвия или Федерална република Германия поддържат, че въпросът трябва изцяло да бъде решен от вътрешния законодател, други като Чешката република, Република Унгария, Република Полша,

75 — Относно важността на Регламент № 1348/2000 за защита на целите по приетите съгласно член 65 ЕО мерки вж. Marchal Escalona, N., El nuevo régimen de la notificación en el espacio judicial europeo, Comares, Granada, 2002, p. 7—9.

76 — Курсивът е мой.

Кралство Испания, Република Гърция или Италианската република препоръчват понюансиран подход, включващ някои общи елементи с оглед на оформянето на общностно понятие, като същевременно отново изтъкват, че всяка страна следва да запази известна свобода при уточняването на понятието.

82. За преодоляването на това деликатно положение [77] е необходимо да се вдъхновим от практиката на Съда и по-специално от неговата изграждаща се правна теория във връзка с Регламент № 1348/2000, която дава интересни насоки. По делото Leffler [78] Съдът е сезиран за първи път с преюдициално запитване за тълкуване на този текст и обяснява последиците, произтичащи от отказа на получател да приеме връчван съгласно Регламент № 1348/2000 документ. По това дело Съдът изтъква рисковете от фрагментарно тълкуване на посочения регламент, за да отхвърли твърдението, че последиците от отказа се уреждат от вътрешния правен ред. Като се опира на факта, че Договорът от Амстердам придава „ново измерение“ [79] на мерките по днешния дял IV от Договора за ЕО, Съдът заявява, че подобно положение свидетелства за „волята на държавите членки да закрепят такива мерки в правния ред на Общността *и да заложат принципа за тяхното самостоятелно тълкуване*“ [80]. Освен това решението посочва, че избраната форма — регламент, а не директива, както първоначално предлага Комисията, „показва значението, което общностният законодател отдава на прякото и *еднакво прилагане* на разпоредбите на посочения регламент“ [81]. В Решение по дело Weiss und Partner [82] Съдът стига до същия извод, като във връзка с последиците от отказа да се приеме връчване още веднъж подчертава, че Регламент № 1348/2000 следва да се прилага еднакво [83].

83. На фона на всичко това не смятам, че член 16 от Регламент № 1348/2000 препраща безусловно към националното право с оглед на определянето на общностното понятие за извънсъдебен документ. Препращане с такава важност би присъствало изрично в нормата; нито съдържанието на текста обаче, нито историята на приемането му свидетелстват за подобна

77 — Това е чувствителна тема, независимо че някои изненадващо я определят като лишена от релевантност. Sharma, D.H., Zustellungen im Europäischen Binnenmarkt, Dunker & Humblot, Berlin, 2003 p. 84, прави погрешен анализ, като твърди, че предметът на настоящия спор не би трябвало да предизвиква сериозни опасения във връзка с ефективността на Регламент № 1348/2000. Същевременно участието в настоящото производство на девет държави членки и многообразието на изразените становища свидетелстват за мащабна реакция.

78 — Решение от 8 ноември 2005 г. по дело Leffler (C-443/03, Recueil, стр. I-9611).

79 — Пак там, точка 45.

80 — Пак там (курсивът е мой).

81 — Пак там, точка 46 (курсивът е мой).

82 — Решение от 8 май 2008 г. по дело Weiss und Partner (C-14/07, Сборник, стр. I-3367).

83 — В точка 63 от своето заключение от 28 юни 2005 г. по посоченото по-горе дело Leffler генералният адвокат Stix-Hackl отбелязва, че регламентът цели най-тясно сближаване на правните последици във връзка с установените с неговите разпоредби права. Поради това според него е „непоследователно да се „търси убежище“ във вътрешното право, за да се запълват евентуални празноти“.

воля. Макар и да може да се дискутира по търсената от този регламент степен на уеднаквеност, държавите не могат да тълкуват по свое усмотрение член 16 от посочения регламент.

84. Текстът на този член е донякъде двусмислен. Той само предвижда, че извънсъдебни документи могат да бъдат предадени за връчване в друга държава членка в съответствие с разпоредбите на Регламент № 1348/2000. Тази лаконичност контрастира с предходните четиринадесет члена, посветени с подробности на връчването на съдебни документи.

85. По този въпрос се присъединявам към становището на Чешката република, според която извънсъдебният документ следва да се оценява „в зависимост от правото на държавата на произход, тълкувано в съответствие с целта на Регламента и с общите принципи, които се извеждат от всички национални правни системи“ [84]. Действително, това е най-правилният подход в конкретния случай, тъй като по отношение на извънсъдебните документи, волята на законодателя е чрез Регламент № 1348/2000 да се възползва от придобития от всяка държава членка опит. Приетият от Комисията справочник отразява това национално многообразие и може да послужи като референция не само за изброените в него документи, но и за онези, които не присъстват в него, но чрез системен анализ могат да попаднат в обхвата на Регламент № 1348/2000. Член 16 признава общностно измерение на „извънсъдебния документ“, независимо че отрежда на държавите членки важната роля да предоставят модел, за да може общностното понятие да обхване документите, които могат да имат извънсъдебен характер съгласно традициите на държавите членки [85].

86. Поради това приканвам Съда да определи „извънсъдебния документ“ по смисъла на Регламент № 1348/2000 по начин, който зачита и е съвместим с многообразието на националните правораздавателни системи и с целите на посочения регламент.

87. Текстовете, предшествали приемането на Регламент № 1348/2000, са първото указание във връзка с определянето на този вид документи. Най-важният вече бе посочен: става дума за Хагската конвенция от 1965 г., която е ратифицирана от огромното мнозинство от държавите — членки на Европейския съюз, и на която Съдът се позовава по дело Weiss und Partner [86]. За разлика от спорния регламент, посочената конвенция определя понятието „извънсъдебен документ“ в своя член 17, като включва в него документите,

84 — Становище на чешкото правителство, точка 8.

85 — Scarano, L.A., Il Regolamento CE n°1348/2000 sulle notifiche internazionali intracomunitarie, в Ambrosi, I. и Scarano, L. A., Diritto Civile Comunitario e Cooperazione Giudiziaria Civile, Giuffrè, Milan, 2005, p. 105—106.

86 — Решение, посочено по-горе (точка 52).

„издадени от органите и длъжностните лица на държава, която е страна по Конвенцията“. Следователно според тази конвенция само официалните документи имат извънсъдебен характер [87].

88. Друг интересен прецедент е Конвенцията от 1997 г. за връчване на съдебни и извънсъдебни документи, която е съставена на основание предишния член K.3 от Договора за ЕС и която така и не влиза в сила. Както подчертах, Регламент № 1348/2000 възприема разпоредбите на тази конвенция, включително в сегашния член 16. Проектът за конвенция обаче е придружен от много интересен обяснителен доклад, на който Съдът също се позовава по дело Weiss und Partner [88]. Във връзка с коментара по член 1 в доклада се признава трудността да се определят с точност „извънсъдебните документи“. В този доклад обаче се добавя, че се касае за „изготвените от длъжностно лице документи като съдържащите нотариално удостоверяване документи, съставените от съдебен изпълнител документи, документите, съставени от официален орган на държавата членка, или още документите, чиито естество и важност обосновават връчването им на техните получатели чрез официална процедура“. Това понятие има по-широк обхват от понятието в Хагската конвенция от 1965 г., тъй като освен издадените от публични органи извънсъдебни документи, обхваща и чисто частни, макар и особено важни в правоотношенията, документи.

89. Пояснения се съдържат и в изготвения от Комисията справочник, включващ много разнообразни документи, които обаче притежават само ограничен брой общи черти. Предвид тази разнородност предлагам на Съда да определи „извънсъдебните документи“ по смисъла на Регламент № 1348/2000 въз основа на три основни характеристики, присъстващи в предложените от справочника примери.

90. На първо място, като извънсъдебни могат да бъдат окачествени документите, изготвени въз основа на официален акт или с участието на публичен орган, който изпълнява публични функции и е различен от юрисдикциите на изпращащата държава. Терминът „участие“ означава, че органът е автор на документа или че е удостоверил неговото съдържание чрез официално изявление [89]. Колкото до документите, изготвени въз основа на „официален акт“, става въпрос за извънсъдебни документи, на които е придаден официален характер не от едноличен или

87 — Практическият наръчник за функционирането на Конвенцията от 1965 г., изготвен от Постоянното бюро на Хагската конференция по международно частно право, дава примери за извънсъдебни документи по смисъла на член 17 от Конвенцията: „extrajudicial documents include … demands [f]or payment, notices to quit in connection with leaseholds or contracts of employment, protests with respect to bills of exchange and promissory notes, provided that they are issued by an authority of huissier. Objections to marriage, consents for adoption, and acceptances of paternity are also in this class in so far as they imply compliance with certain formalities“. Practical Handbook on the Operation of The Hague Service Convention, Permanent Bureau — Hague Conference, Wilson & Lafleur Ltée, Montreal, 2006, p. 30. В последното изречение се наблюдава известно смекчаване на изискването документът да има официален характер, като се запазва участието на публичен орган.

88 — Решение, посочено по-горе (точки 53 и 54). Следва да се отбележи, че в своето Решение по дело Leffler — първото свързано с Регламент № 1348/2000 дело, Съдът изцяло изключва възможността да основе своето тълкуване на този доклад. В точка 43 той заявява, че „не може обосновано да се твърди, че последиците от отказа да се приеме документът, следва да се определят от националното право. Във връзка с това не може да се направи надлежно позоваване на коментарите, присъстващи в обяснителния доклад към конвенцията […]“. Това твърдение е предназначено да избегне националното фрагментиране на тълкуването на посочения регламент.

89 — Sharma, D.H., Zustellungen… op. cit., p. 84.

колегиален орган, а от законодателен акт. Така съществуват документи, чиито произтичащи пряко от закона последици са толкова важни в националния правен ред, че тези документи заслужават връчване по реда на Регламент № 1348/2000. Именно такива документи се имат предвид в обяснителния доклад към Конвенцията от 1997 г., когато се говори за „документи, чиито естество и важност обосновават връчването им на техните получатели чрез официална процедура“.

91. На второ място, подобни документи следва да пораждат специфични и диференцирани правни последици, тъй като са приети при спазване на определена формална процедура. Затова самият факт на участие не придава автоматично на даден извънсъдебен документ характер, по-различен от този, който той щеше да има, ако в неговото изготвяне не беше участвал публичен орган. Вътрешният правен ред може да наложи на частноправните субекти да се обръщат към публичните органи, за да придадат по-голяма сила на някои актове и така да допринесат за устойчивостта и сигурността на правоотношенията. Когато обаче участието на публични органи няма отражение върху последиците на документа, смятам, че не е налице „извънсъдебен документ“ по смисъла на Регламент № 1348/2000. Така в конкретния случай квалификацията на известието за разваляне на договор за покупко-продажба може да се промени съществено според това дали то е връчено с частно писмо или с нотариална покана чрез участието на публичен орган [90].

90 — Sharma, D.H., Zustellungen... op. cit. p. 84, посочва като пример за извънсъдебен документ известието за разваляне на частен договор.

92. На трето място, за да бъде спазена главната цел на Регламент № 1348/2000, която в основни линии е да се осигури ефективно и бързо съдебно сътрудничество на територията на Общността, разглежданият извънсъдебен документ следва да подкрепя определено искане в евентуално съдебно производство. Следва да е налице очевидна, макар и минимална, връзка между необходимостта от връчване, от една страна, и задействането на механизмите на посочения регламент, от друга страна. В противен случай националните юрисдикции биха се превърнали в куриерски служби за спорещи лица, които дори не са страни във висящо съдебно производство. Съдът следва да държи сметка за тази реалност, като включи горното трето условие в определението на „извънсъдебен документ“.

93. Ето защо приемам за извънсъдебни документите, които, на първо място, са изготвени въз основа на официален акт или с участието на публичен орган; на второ място, вследствие на това участие пораждат специфични и диференцирани правни последици; на трето място, могат да бъдат използвани в подкрепа на определено искане в евентуално съдебно производство. Националният съд е този, който в светлината на трите изложени по-горе критерия следва да определи дали нотариална покана, изготвена за да се съобщи разваляването на договор за покупко-продажба на недвижим имот, представлява „извънсъдебен документ“.

VII — Заключение

94. По изложените съображения предлагам на Съда да отговори на Juzgado de Primera Instancia e Instrucción nº5 de San Javier по следния начин:

„1. „Извънсъдебните документи“ по смисъла на Регламент № 1348/2000 не се свеждат до приложените към съдебна преписка, а включват и тези, които следва да бъдат връчени, независимо дали е образувано или не съдебно производство.

2. За да бъде даден документ „извънсъдебен“ по смисъла на Регламент № 1348/2000, той трябва, на първо място, да е изготвен въз основа на официален акт или с участието на публичен орган; на второ място, вследствие на това участие да поражда специфични и диференцирани правни последици; на трето място, да може да бъде използван в подкрепа на определено искане в евентуално съдебно производство.

3. Националният съд е този, който в светлината на трите изложени по-горе критерия следва да определи дали нотариална покана, изготвена за да се съобщи развалянето на договор за покупко-продажба на недвижим имот, представлява „извънсъдебен документ““.